

mrežnega marketinga v destinaciji. Avtorica je na terenu anketirala različne skupine ljudi, v raziskavo je zajela 255 respondentov, od tega 145 žensk in 110 moških.

Avtorica je postavila devet različnih tez, tri na podlagi ankete med Goričanci, šest pa na podlagi analize ankete, izvedene zunaj Goriškega o razvojnih možnostih Krajinskega parka Goričko. Med Goričanci so se potrdile vse tri hipoteze (da predstavlja povezovanje v mreže ter določanje njihovih relevantnih presekov inovativno metodo oblikovanja turistične ponudbe; da so Goričanci pripravljeni postati podjetniki, kadar obstaja za razvoj podjetništva izrazito ugodno podporno okolje; da kulturna dediščina in lokalne tradicije tvorijo primerno osnovo za snovanje regionalno specifične turistične ponudbe, za katero je primerno razviti (sub)regionalne turistične znamke). Potrdila se je hipoteza o poznavanju Goriškega med Slovenci in poznavanju pomena zavarovanih območij ter principov trajnostnega gospodarskega in kmetijskega razvoja na njih. Prav tako sta se potrdili hipotezi o pomenu kulturne dediščine in tradicije v turizmu in o pomenu znamk

kot zagotovila, da se je snovalec storitve potrudil in poskrbel za kakovost končnega produkta. Skladno s prejšnjima hipotezama so se potrdile tudi hipoteze o nujnosti oblikovanja destinacijsko specifične ponudbe, ki temelji na lokalnih naravnih in kulturnih danostih. Pomembno je tudi, da sta se potrdili zadnji dve tezi o nujnosti ugodnega podpornega okolja za razvoj podjetništva in da mora biti ponudba podeželske destinacije avtentična in inovativna.

Avtorica nadaljuje z izhodišči za implementacijo modela mrežnega organiziranja na Krajinski park Goričko. V turizmu je namreč zelo pomembno, da ne »soliramo«, ampak se povezujemo na vseh ravneh. Prav zato je treba ustanoviti podjetje oziroma družbo destinacijskega managementa, ki bo povezovala, oblikovala in tržila turistične produkte ter poskrbela za druge funkcije razvoja in promocije turistične ponudbe. Sodelovanje je potrebno vzpostaviti na vseh ravneh in sferah: civilni, javni in zasebni. Z vidika priprave turističnih produktov je nujno poudariti, da je lahko uspešna le specializirana ponudba, ki bo za kupca logično sestavljena. Ali drugače: prodajati »vsem

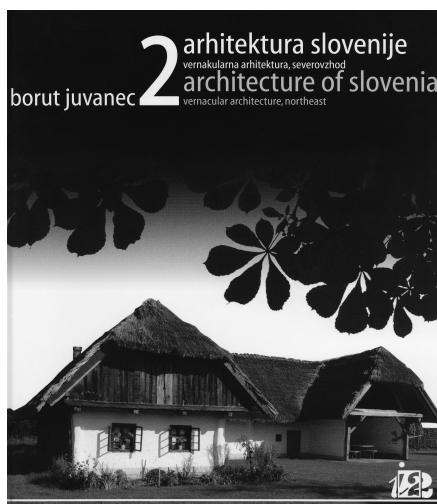
vse« je že zdavnaj preteklost in obsojeno na propad. Avtorica v nadaljevanju podaja predloge turističnih produktov in njihovega trženja na območju Goriškega, ki temeljijo na naravni dediščini, lokalnih tradicijah in doživljajih.

Avtorica opredeli različne mreže na področjih zabave, športa in rekreacije; na drugih, s turizmom posredno povezanih dejavnostih: kulturi, umetnosti, dediščini, naravi, kulturni krajini, kmetijstvu. Vsako izmed mrež natančno opiše tako teoretično kot aplikativno s poudarkom na prenosu praks v krajinski park Goričko.

Delo Sonje Sibile Lebe je vzorni primer celovitosti pristopa k razvoju turizma, od teoretičnih opredelitev, raziskave na terenu do aplikativnih smernic. Avtoričine dolgoletne izkušnje na področju kulturnega turizma in delovanje tako v nacionalnem kot mednarodnem okolju se odražajo skozi celotno delo. Je eno izmed del, ki bi moralo stati na polici vsakega turističnega managerja, prostorskega načrtovalca na zavarovanih območjih, naravovarstvenika, etnologa, antropologa, geografa, krajinskega arhitekta in še marsikoga.

BORUT JUVANEC: Arhitektura Slovenije, vernakularna arhitektura, severovzhod;

Založba i2 in Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana 2010, 193 str., ilustr.

Borut Juvanec je pred nedavnim pripravil že svojo drugo knjigo *Arhitektura Slovenije 2*, ki je izšla v sozaložbi Univerze v

Ljubljani in Založbe i2. To je že druga monografija avtorja, ki si je zadal nalogo, da z njemu lastnim pristopom zabeleži tiste še do danes ohranjene primere preproste arhitekture, ki so v preteklosti ustvarile značilne podobe slovenskih krajin in ustvarjalnosti največkrat kmečkega človeka. Prvo monografijo, ki je izšla pred letom dni, je avtor zaokrožil v alpski prostor, načrtuje pa še predstavitev treh delov slovenskega prostora: osrednjega, kraškega in zlasti še območje južnega hribovja. Obe sta izšli dvojezično slovensko-angleško in sta bogato opremljeni s fotografijami, skicami ter z dodanimi dvojezičnima pomenskima glosarjema.

Že raba pojma »vernakularna« arhitektura namesto ljudska, kot je to običajno, pove, da gre za poseben način predstavitve slovenskega anonimnega stavbarstva. Tudi

razdelitev na bolj geografsko kot kulturološko značilne regije podaja nov in drugačen pogled na poznavanje značilnosti različnih delov le na videz preprostega stavbarstva. Morda je vzrok tega tudi ugotovitev, da je mogoče danes predstavljati posebnosti tega dela kulturne dediščine le s posameznimi še ohranjenimi primeri in nič več s splošnimi regionalnimi in krajinskimi značilnostmi, kot je bilo to mogoče v preteklem stoletju. Avtor v prvem delu monografije podrobno opiše tiste sestavine arhitekture podeželja, s pomočjo katerih je v preteklosti preprosti graditelj gradil stavbe vseh vrst, jih postavljaj v prostor in jih krasil z značilnimi dodatki. Če je v prvi monografiji pojme teoretično pojasnjeval, jih v drugem vse bolj nadomešča z razlago načina rabe gradiva, iz katerega so bile nekoč stavbe grajene. Tak način predstavitve postavlja kot »teori-

* Majda Fister, dipl. etnol. in kult. antropol. 1000 Ljubljana, Na jami 5, E-naslov: majda.fister@t-2.net

jo» vernakularne arhitekture (kot posebno poglavje) in skuša prepoznati in razumeti, kaj je tisto, kar je treba razumeti kot »arhitekturo« in ne le kot ljudsko stavbarstvo. Brez novih »glosarjev«, dodanih obema monografijama, naj bi ne bilo mogoče razumeti kulturne dediščine zunajmestnega prostora Slovenije, še manj pa jo vrednotiti ter ohranjati, obenem pa je to izziv za primerjavo z uveljavljenimi pojmi, kot so jih doslej precej drugače predstavljali različni avtorji in raziskovalci. Z dodatno primerjavo posebnosti v širših merilih pa Juvanec hkrati dokazuje specifičnost arhitekturnih rešitev in primerljivost v svetovnem prostoru, kar bo vsekakor pozitivna spodbuda tudi v domačem okolju.

Posebna vrednost obeh monografij je predstavitev izbranih vzorcev za posamezne vrste stavb, med katerimi niso le najimennejše domačije ali kozolci, ampak tudi druge, na prvi pogled manj pomembne stavbe, od sušilnic do lovske preže ali takih podrobnosti, kot je na primer na poseben način oblikovana skladovalnica drv – oslica. Z opisi in grafičnimi predstavitvami njihove lokacije in celo s sodobnim GPS navodilom sta monografiji doslej še nepoznan vodič za vse, ki bi izbrane primere najznačilnejše slovenske ljudske (vernakularne) arhitekture želeli neposredno spoznati.

Monografiji Boruta Juvanca *Arhitektura Slovenije – vernakularna arhitektura* sta tako nov, poseben pristop k beleženju in ra-

zumevanju tovrstnega stavbarstva, obenem pa ne le vodič po ohranjenih posebnostih, ampak tudi izziv za nov način njenega vrednotenja. Ker sta hkrati na voljo tudi neslovenskim bralcem, bosta gotovo doprinesli tudi k priznavanju svoje vrednosti v širšem evropskem prostoru. Avtor obljublja skorajšnje nadaljevanje na preostalih treh prostorskih enotah, zato lahko pričakujemo, da bo tudi tam odkril mnogo novega in predstavil dovolj še ohranjenega bogastva iz ustvarjalnosti preprostega kmečkega človeka.

JOŽE HUDALES: Slovenski muzeji in etnologija: Od kabinetov čudes do muzejev 21. stoletja;

Znanstvena založba Filozofske fakultete (Zupaničeva knjižnica; 27), Ljubljana 2008, 311 str., ilustr., tabele

Znanstvena monografija *Slovenski muzeji in etnologija: Od kabinetov čudes do muzejev 21. stoletja* je popravljeno in dopolnjeno besedilo doktorskega dela Jožeta Hudalesa iz leta 2004 in prinaša prvo obsežnejšo in temeljito raziskavo o razvoju etnologije v slovenskih muzejih. Jože Hudales si je v več kot dvajsetih letih strokovnega (praktičnega) delovanja v velenjskem muzeju nabral dovolj izkušenj, ki jih kot predavatelj na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete nadgrajuje s kritičnim preučevanjem razvoja in stanja muzejske teorije in prakse.

Avtor je v svoji monografiji analiziral slovenske muzeje in jih postavil v širši evropski in (žal) le deloma tudi svetovni kontekst. Pri tem se je opiral na besedila slovenskih (Petruja, Vrišerja, Horvata, Gačnika, Brumna, Tavčarja, ...) in tujih avtorjev (van Menscha, Lewisa, Maroeviča, Šole, Barfielda, ...). Predmet njegove obravnave so predvsem etnologija / etnografija / antropologija v slovenskih muzejih.

V monografiji skuša Hudales dokazati, da je slovenska muzejska misel pri nas začela zoreti razmeroma zgodaj in da so bili njeni vrhunci marsikdaj evropsko primerljivi. Pot do sodobne vloge muzejev pri nas pa je bila dolga. Začela se je z zbirkami rastlin,

kamnov, orožja, se nadaljevala z zbirkami, povezanimi s plemstvom, z duhovščino in izobraženci. Kot prvi evropsko primerljiv vrhunec navaja začetnika muzejstva pri nas, Janeza Vajkarda Valvasorja, katerega zbirke na gradu Bogenšperk štejemo za prvi muzej na Slovenskem. Med razsvetljenstvom je bil odprt prvi javni nacionalni muzej v Angliji – British Museum. Takrat so se okrog Žige Zoisa (ki je bil znan zlasti po svoji zbirki mineralov, bogati knjižnici, človeški ribici, ...) zbirali razsvetljeneci, med katerimi so se rodile spodbude za ustanovitev Kranjskega deželne muzeja. V 19. stoletju so muzeji in zbirke rasli kot gobe po dežju. Čeprav je leta 1896 Matija Murko v opisu Narodopisne razstave Češkoslovanske v Pragi sestavil prvi etnološki muzejski koncept pri nas, so se še v začetku 20. stoletja prvi muzejski kustosi obnašali, kot da bi njegovega koncepta ne poznali. Izjema je bil mariborski muzej Zgodovinskega društva, ki je odmeril narodopisju pomembnejšo vlogo kot preostali slovenski muzeji. Do prelomnice za etnologijo v muzejih je prišlo leta 1923. Takrat se je namreč z ustanovitvijo Kraljevega etnografskega muzeja (dve leti prej je bil ustanovljen Etnografski institut) odcepila od kulturne zgodovine.

Muzeologija je veda, s katero se na Slovenskem ukvarjajo številni strokovnjaki, ki delujejo v muzejih ali zunaj njih. O zgodovini slovenskih muzejev se je nabral obširen opus besedil, ki obravnavajo razvoj od kabinetov čudes do muzejev 21. stoletja.

* Adela Ramovš, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., kustodinja, Slovenski etnografski muzej, 1000 Ljubljana, Metelkova 2, E-naslov: adela.ramovs@etno-muzej.si